

مختصر

روش نماز پیامبر ﷺ

تألیف:

محدث عصر علامه محمد ناصر الدین آلبنی

ترجمه:

حسین تاجی گله داری

مراجعة و تصحیح:

اسحاق دبیری رحمه الله

ح) وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٧هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

الأباني، محمد بن ناصر الدين

مختصر صفة صلاة النبي ﷺ / محمد ناصر الدين الأباني - الرياض، ١٤٢٦هـ

٢١×١٤ سم

ردمك: ٦-٥١٧-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة الفارسية)

١- الصلاة أ. العنوان

١٤٢٦ / ٥٦٧١

ديوي: ٢٠٢.٢

رقم الإيداع: ١٤٢٦/٥٦٧١

ردمك: ٦ - ٥١٧ - ٢٩ - ٩٩٦٠

الطبعة العاشرة

٢٠١٤ - ١٤٣٥

شناسنامه كتاب

نام كتاب:	مختصر روش نماز پیامبر ﷺ
مؤلف:	محدث عصر علامه محمد ناصر الدين آلباني رحمه الله
مترجم:	حسين تاجي گله داری
سال چاپ:	١٣٩٣ هـ. ش / ١٤٣٦ هـ. ق
آدرس ایمیل:	contact@mowahedin.com

www.aqeedeh.com

www.islamhouse.com

www.sadaislam.com

www.videofarsi.com

www.islamtxt.net

www.mowahedin.com

سایت های مفید:

فهرست

- آشنایی با مؤلف ۵
- مهاجرت به شام ۵
- آغاز زندگی علمی ۶
- شیخ در دانشگاه اسلامی مدینه ۹
- تالیفات و تحقیقات ۱۰
- برخی از کتابهای شیخ عبارتند از: ۱۰
- شاگردان شیخ ۱۰
- بیماری و وفات ۱۱
- مقدمه مؤلف ۱۳
- ۱- رو به قبله کردن ۱۷
- حکم اشتباه در نماز خواندن بطرف غیر قبله ۱۸
- ۲- بر پا ایستادن ۱۸
- نماز خواندن در کشتی و هواپیما ۱۹
- جمع نمودن میان ایستادن و نشستن ۱۹
- نماز خواند با کفش ۲۰
- نماز خواندن بر منبر ۲۰
- نماز خواندن به سوی ستره و نزدیک شدن به آن واجب است ۲۱
- طول ستره ۲۱

- نماز خواندن بسوی قبر (گور) حرام است ۲۲
عبور کردن از جلوی نمازگزار حرام است، اگر چه در مسجد الحرام باشد ۲۳
بر نمازگزار واجب است که نگذارد کسی در جلوی عبور کند، اگر چه در مسجد الحرام باشد ۲۳
جلو رفتن برای مانع شدن از عبور ۲۴
آنچه نماز را قطع مینماید ۲۴
- ۳ - نیت** ۲۴
- ۴ - تکبیرة الإحرام «تحریمه»** ۲۵
بلند کردن دستها و چگونگی آن ۲۵
دست بستن و چگونگی آن ۲۶
جای گذاشتن ۲۶
خشوع و نگاه کردن به جای سجده ۲۶
دعای استفتاح ۲۷
- ۵ - قرائت** ۲۸
خواندن فاتحه ۲۸
خواندن سوره فاتحه برای مقتدی (پیرو) ۲۹
بعد از فاتحه خواندن ۲۹
در هر رکعت فاتحه خواندن ۳۰
بلند و آهسته خواندن ۳۱
خواندن قرآن با ترتیل (تجوید) ۳۱
یادآوری به امام ۳۲

- ۳۲ ..... ۶- رکوع
- ۳۲ ..... چگونگی رکوع
- ۳۳ ..... برابر و یکسان قرار دادن ارکان با هم
- ۳۳ ..... راست شدن (اعتدال) از رکوع
- ۳۴ ..... ۷- سجود
- ۳۴ ..... سجده کردن بر زمین
- ۳۴ ..... بر دستها به زمین رفتن
- ۳۵ ..... اعتدال (آرام گرفتن) در سجده
- ۳۶ ..... افتراش و نشستن میان دو سجده
- ۳۷ ..... سجده دوم
- ۳۷ ..... جلسه استراحت
- ۳۸ ..... رکعت دوم
- ۳۸ ..... نشستن برای تشهد
- ۳۹ ..... حرکت دادن انگشت، و نگاه بسوی آن
- ۳۹ ..... لفظ تشهد و دعا خواندن بعد از آن
- ۴۰ ..... رکعت سوم و چهارم
- ۴۱ ..... قنوت
- ۴۱ ..... قنوت نازل
- ۴۲ ..... قنوت وتر و جای خواندن آن
- ۴۳ ..... تشهد آخر
- ۴۳ ..... تشهد آخر، و نشستن به حالت تَوَرُّک
- ۴۳ ..... واجب بودن درود بر پیامبر ﷺ و از چهار چیز پناه خواستن

۴۴ ..... دعا نمودن قبل از سلام

۴۴ ..... سلام دادن و انواع آن

ناظر علمی و فنی: مجموعه موحدین

contact@mowahedin.com

آدرس ایمیل:

www.mowahedin.com

آشنایی با مؤلف

علامه محدث محمّد ناصر الدین آلبانی در سال ۱۳۳۳هـ.ق مطابق با ۱۹۱۴م در شهر «آشکو دره» پایتخت حکومت آلبانی در خانواده‌ای فقیر، متدین و اهل علم دیده به جهان گشود. پدرش «نوح نجاتی» بعد از اینکه دروس دینی را در مدارس دینی آستانه قدیم «استانبول» امروزی، پایتخت دولت عثمانی فرا گرفت، برای خدمت دین و آموزش مردم به سرزمینش آلبانی برگشت، و مردم برای یادگرفتن امور شرعی به وی مراجعه می‌کردند.

مهاجرت به شام

دیری نگذشت که حکومت آلبانی را فردی لائیک بنام احمد زوغو بدست گرفت، و مسلمانان تحت فشار شدیدی قرار گرفتند، او کشف حجاب و پوشیدن لباسهای غربی را اجباری نمود، همین مسأله باعث شد تا پدر شیخ و عدّه کثیری برای حفظ دین و ایمان و آینده فرزندان به فکر هجرت بیفتند. و شهر دمشق را که در سرزمین شام قرار دارد انتخاب نمودند. آنهم بخاطر فضائی که سرزمین شام از آن برخوردار است و دعایی که از رسول الله ﷺ در حق آن سرزمین روایت شده است.

آغاز زندگی علمی

محمد ناصر الدین کودکی ۹ ساله بود که همراه پدرش به شام هجرت نمود. و برای اولین بار به مدرسه ابتدائی «اسعاف خیری» در دمشق پا گذاشت، اما چون پدرش نظام آموزشی مدرسه را برای فرزندش کافی و کامل نمی دانست، پس از پایان دوره ابتدائی وی را از مدرسه بیرون نمود، و خودش با یک برنامه ریزی دقیق، علمی و فشرده به آموزش وی همت گماشت، و قرآن، تجوید، نحو و صرف و فقه مذهب حنفی به وی آموخت.

همچنین محمد ناصر الدین بعضی از علوم دینی و عربی را نزد بعضی از دوستان پدرش مثل شیخ «سعید برهانی» فرا گرفت. هنگامیکه علامه حلب در آن زمان شیخ «راغب طباخ» از نبوغ و علاقه وی به علم حدیث مطلع گردید برای بزرگداشت و اعتراف به فضل و بزرگی اش اجازه روایت حدیث به وی اعطا فرمود.

شیخ هنوز بیست بهار از عمر مبارکش نگذشته بود که پس از مطالعه مجله «المنار» به قلم شیخ رشید رضا، بسوی علم حدیث روی آورد. از زبان خود شیخ بشنویم که می گوید: روزی در یکی از کتابفروشیها یک شماره از مجله «المنار» را دیدم، که در آن سید رشید رضا، درباره کتاب احیاء علوم الدین غزالی، و خوبیها و اشکالاتی که در این کتاب وجود دارد بحثی علمی نموده بود، من برای اولین بار چنین نقد علمی را می دیدم، همین مسأله باعث شد تا تمام مجله را بخوانم، و آنگاه تخریح حافظ «عراقی» را بر کتاب «احیاء علوم» مطالعه و بررسی کنم، و چون برای خریدن کتاب پول نداشتم آن را به عاریت گرفتم و خواندم، وقتیکه آن تخریح دقیق را دیدم، تصمیم

گرفتم از آن کتاب نسخه برداری کنم، و گمان می‌کنم این کوشش و تلاشی که در این راه صرف نمودم مرا تشویق کرد، و به ادامه این کار علاقه‌مند ساخت.

شیخ اولین کار علمی خود را بر کتاب حافظ «عراقی» (المغنی عن حمل الأسفار، تخریج إحياء علوم) آغاز نمود. و بعدها می‌فرمود: «از لطف و مرحمت خداوند در این کتاب فوایدی بسیار پیدا کردم.»

شیخ ناصر حرفه ساعت سازی را از پدر آموخت و در این فن استادی ماهر گردید، و از این راه امرار معاش می‌نمود.

و نیز شیخ می‌گفت: «نعمت‌های خداوند بر من بی‌شمار است، شاید مهمترین آنها دو تا باشد: هجرت پدرم به شام و آموزش حرفه ساعت‌سازی به من.»

شیخ هر چه بزرگتر می‌شد، و معلومات وی افزوده می‌گردید، به همان اندازه عطش علمی او افزایش می‌یافت و به کتاب و مطالعه گرایش بیشتری پیدا می‌کرد، و برای رفع این عطش علمی راه مطالعه را در پیش گرفت، چون کتابهای مورد احتیاج خود را نمی‌توانست خریداری نماید، و نیز در میان کتابهای پدرش یافت نمی‌شد، به بزرگترین کتابخانه شام یعنی؛ «کتابخانه ظاهریه» روی آورد، در آن کتابخانه علاوه از کتابهای چاپی هزاران جلد از نسخه‌های خطی و نادر وجود داشت. و شیخ مانند یک کارمند کتابخانه در تابستان و زمستان روزانه شش تا هفت ساعت برای مطالعه و نسخه‌برداری در آنجا می‌نشست و با همتی خستگی‌ناپذیر مشغول مطالعه و جستجو و نکته‌برداری می‌کرد، بطوری که ساعت کار کارمندان کتابخانه تمام می‌شد ولی شیخ همچنان سرگرم مطالعه و بحث بود. بعد از مدتی

کلید کتابخانه به ایشان داده و اتاقی به وی اختصاص داده شد، آنگاه قبل از کارمندان به کتابخانه می‌آمد و بعد از آنها بیرون می‌رفت، و گاهی آنقدر سرگرم بحث و مطالعه می‌شد که غذا خوردن را فراموش می‌کرد، و بعضی وقتها دکان ساعت‌سازی را می‌بست و به کتابخانه می‌رفت و بیش از دوازده ساعت پی در پی به بحث و مطالعه می‌پرداخت، نتیجه این مطالعات و تحقیقات در تألیفات گرانبهای شیخ و در فهرست نمودن کتابهای حدیث که برای کتابخانه ظاهریه تهیه نموده بخوبی هویدا و آشکار است. حدیث و کلام رسول الله ﷺ برای راهنمایی و ارشاد شیخ آلبانی به حدی مؤثر بود، و به وی کمک نمود تا راه و روش سلف را انتخاب نماید، و پرچم یگانه پرستی را بدوش بگیرد، و با خرافات و شطحات صوفیگری به مبارزه برخیزد و با پیروان آنها جدال و مناقشه نماید.

شیخ با برگزارکردن جلسه‌های علمی در مساجد و منازل، و همچنین مسافرت به شهرهای دیگر مانند «حلب»، «لاذقیه»، «حمص»، «حماه» و غیره، توانست مردم را بسوی این دو اصل مهم قرآن و سنت به روش سلف دعوت دهد، و روح تحقیق و پژوهش در علم روایت و درایت بین جوانان بار دیگر زنده نماید.

دعوت شیخ تنها در داخل کشور سوریه محدود نمی‌شد بلکه به کشورهای هم جوار و همسایه آن مانند «اردن» و «لبنان» نیز تأثیر گذاشت.

شیخ در دانشگاه اسلامی مدینه

هنگامی که آوازه و شهرت شیخ در آفاق پیچید، و علم و معرفت ایشان درباره علم حدیث بر سر زبانها افتاد، برای تدریس و استادی کرسی حدیث در دانشگاه اسلامی مدینه فراخوانده شد و مدت ۳ سال در آن دیار مقدس تدریس نمود.

ولی حاسدین و حاقدین و درباریان و کسانی که با گسترش علم و آگاهی مخصوصا علم حدیث و بررسی اسانید، - که شیخ از احیاء کننده گان آن بود - منافع خود را در خطر می دیدند آرام ننشستند، و با حيله و نیرنگ و دروغ و بهتان و تقرّب به حکام، توانستند بیشتر از شش ماه شیخ را به زندان بیاندازند، و شیخ قبل از این هم در سال ۱۹۶۷م به مدت یکماه زندانی شده بود.

شیخ از خلوت زندان استفاده نمود. از آن جمله «صحیح مسلم» را مختصر نمود، قابل ذکر است که این غیر از آن مختصری که امام منذری انجام داد، که شیخ آن را نیز تحقیق نموده است.

زندان هرگز باعث نشد تا شیخ راه دعوت و مبارزه را رها نماید، بلکه در زندان هم زندانیها را بسوی قرآن و سنت دعوت می کرد، و در زندان نماز جمعه و جماعت بر پا می نمود.

شیخ آلبانی، بعد از آزادی از زندان مسیر دعوت و مبارزه را ادامه داد، تا اینکه اهل بدعت و درباریان عرصه را بر شیخ تنگ کردند تا آنجائی که شیخ مجبور به مهاجرت شد، آنگاه از سوریه به اردن هجرت نمود، و بعد دوباره به سوریه برگشت، و از آنجا به بیروت، سپس به امارات، و در نهایت به اردن هجرت کردند و در شهر «عمّان» پایتخت اردن مسکن گزید.

تألیفات و تحقیقات

شیخ کتابهای بسیاری را تحقیق و تخریح نموده، و کتابهای متعددی نیز تألیف نموده است، و بیشتر کتابهای شیخ تا بحال چاپ نشده است، فقط در حدود چهل کتاب تا بحال چاپ گردیده است. و در سال ۱۹۹۹ میلادی جایزه بین المللی ملک فیصل بخاطر خدمات ارزنده‌ی وی درباره کتابهای حدیث و سنت پیغمبر اکرم ﷺ به وی تعلق گرفت.

برخی از کتابهای شیخ عبارتند از:

۱- صلاة العیدین، ۲- مناسک الحج، ۳- فهرس مسند الامام أحمد، ۴- نقد نصوص حدیثیة فی الثقافة الإسلامیة، ۵- الحدیث حجة بنفسه فی العقائد والأحكام، ۶- منزلة السنة فی الإسلام، ۷- سلسلة الأحادیث الصحیحة فی الإسلام، ۸- سلسلة الأحادیث الضعیفة، ۹- خطبة الحاجة، ۱۰- صفة صلاة النبی ﷺ، ۱۱- إرواء الغلیل، ۱۲- تمام المنة فی التعليق علی فقه السنة، ۱۳- ظلال الجنة، ۱۴- نیل المرام، ۱۵- صحیح الجامع الصغیر و زیادته، ۱۶- نصب المجانیق. و دهها کتاب دیگر.

شاگردان شیخ

شیخ شاگردان بسیاری را تربیت نموده و عده‌ای بیشمار از محضر ایشان کسب فیض نمودند که ما برخی از معروفترین آنها را ذکر می‌کنیم:

۱- حمدی عبدالمجید.

۲- عبدالرحمن عبدالخالق.

- ۳- دکتر عمر سلیمان الأشقر.
- ۴- خیرالدین وائلی.
- ۵- محمّد عید عباسی.
- ۶- محمّد ابراهیم شقره.
- ۷- عبدالرحمن عبدالصمد.
- ۸- مقبل بن هادی الوادعی.
- ۹- زهیر الشاویش.
- ۱۰- علی خشان.
- ۱۱- محمّد جمیل زینو.
- ۱۲- علی حسن عبدالحمید.
- ۱۳- أبو إسحاق الحوینی.
- ۱۴- محمّد ابراهیم الشیبانی.
- ۱۵- دکتر عاصم القریوتی.

بیماری و وفات

شیخ در اواخر حیاتش دچار بیماریهای سختی شدند بحدّی که در روز وفات وزن ایشان کمتر از ۳۰ کیلوگرم شده بود، ولی با این وجود از فضل و کرم خداوند عقل و حافظه و ذهنش سالم بود و کسانی که به عیادتش می‌آمدند برخی را با نام و برخی دیگر را با شکل و قیافه می‌شناخت. در ایام بیماری هرگاه احساس می‌کرد که کمی حالش بهتر است به بحث و جستجو و مطالعه مشغول می‌شد و اگر توانایی نداشت به یکی از فرزندان و یا کسانی که اطراف او بودند دستور می‌داد که فلان کتاب را بیاورید و برایم بخوانید.

و اینچنین شیخ بزرگوار ۶۰ سال از عمر مبارکش را در خدمت قرآن و سنت رسول الله ﷺ سپری نمود تا اینکه قبل از غروب آفتاب روز شنبه در ۲۲ جمادی اول ۱۴۲۰ هـ.ق مطابق با ۱۰/۲/۱۹۹۹ م در سن ۸۵ سالگی دعوت حق را لبیک گفت، و دار فانی را بسوی سرای باقی شتافت. روحش شاد و راهش پُر رهرو باد.

«مترجم»

مقدمه مولف

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا
وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا ضَلَالَ لَهُ، وَمَنْ يَضَلِّهِ فَلَا هَادِيَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ أَمَّا
بعد:

پس از اینکه چند نفر از دوستان و برادران پیشنهاد نمودند که
کتابم «صفة صلاة النبي ﷺ من التكبير إلى التسليم كأنك
تراها» را تلخیص نمایم، بگونه‌ای که خلاصه‌وار و قابل فهم برای
عامه مردم باشد.

این پیشنهاد را مبارک و میمون دیدم و آن را هم راستا با درون
خویش یافتم؛ چرا که مدت زمان زیادی بود چنین فکری را داشتم و
موقعیکه چنین پیشنهادی را از برادر و دوستی شنیدم مرا بر آن
داشت که بطور موقت، مقداری از اوقاتم که بسیار به امور علمی
مستغرق است بکاهم و به آن اختصاص دهم، پس به تحقق این
پیشنهاد بر حسب طاقت و توانم پرداختم به امید اینکه خداوند مولی
- سبحانه و تعالی - آن را خالصانه برای درگاه کریمش قرار دهد و
برادران مسلمانم از آن بهره و سود برند.

در آن بعضی فوائد زائد را بر (صفت «نماز») بخاطر یادآوری
افزودم و بیان صفت را در بین تلخیص ویرایش و آراسته نمودم

همچنانکه توجه خاصی را به شرح بعضی از الفاظ وارده در بعضی جملات حدیث یا اذکار داده‌اند.

در آن سر فصل‌ها و عنوان‌های اصلی را قرار داده‌ام و شامل عنوان‌های فرعی زیادی که جنبه توضیحی دارند می‌باشد، و در زیر آن مسائل کتاب را با شماره‌های ترتیبی آورده‌ام، هر مسأله‌ای که حکم آن رکن یا واجب است، به صراحت حکم آن را بیان نموده‌ام، و در مواردی که از بیان حکم آن سکوت شده بیانگر این است که از زمره سنت‌ها می‌باشد، و در بعضی از این موارد احتمال قول به واجب بودن هست، و جزمیت به واجب بودن یا سنت بودن آن با تحقیق علمی منافات دارد.

رکن: چیزی است که بوسیله آن، شیئی که در آن است کامل می‌شود، و عدم وجودش باعث بطلان «و عدم» چیزی می‌شود که جزء رکن آن است، مانند رکوع در نماز که رکن نماز است، و عدم رکن در نماز باعث باطل شدن نماز است^(۱).

شرط: همانند رکن است با این تفاوت که شرط خارج از ماهیت مشروط است، همانند وضو در نماز که نماز بدون وضو صحیح نیست^۲.

واجب: امر به واجب بودن در قرآن و سنت ثابت شده و دلیلی بر رکن بودن یا شرط بودن آن وجود ندارد، و فاعلش ثواب می‌برد، و تارکش مستوجب عقاب و عذاب است، بجز در حالت عذر. واجب همانند فرض است، و تفاوت آنها اصطلاحی است که

---

۱ و ۲- رکن جزء ماهیت شیء است، ولی شرط خارج از ماهیت شیء است، و عدم هر دو باعث عدم شیء، و وجودشان باعث وجود می‌شود. (مترجم).

وجود آمده و هیچ گونه دلیلی بر آن نیست.

سنت: آن است که پیامبر ﷺ بر عبادات بطور دائم یا غالب مواظبت داشته و «عمل نموده است»، بر آن امر ایجابی نفرموده و فاعلش ثواب می‌برد، و تارکش دچار عقاب و عتاب نمی‌شود.

اما حدیثی که بعضی از مقلدین آن را بیان می‌کنند «و بدان استناد می‌کنند» و آن را به پیامبر ﷺ نسبت می‌دهند که: «من ترک سنتی لم تنله شفاعتی.» (هر کس سنت مرا ترک گوید، شفاعتم شامل او نمی‌شود.) این حدیث هیچ اصلی مبنی به اینکه از پیامبر ﷺ باشد، ندارد. در این حالت جایز نیست نسبت این سخن به پیامبر ﷺ از ترس «ممنوع و حرام بودن» نسبت دادن سخنانی که شخص از خود در آورده و به پیامبر ﷺ نسبت داده است؛ چرا که رسول الله ﷺ می‌فرماید: «من قال علیّ ما لم أقل فلیتبعوا مقعده من النار.» (هر کس بر من سخنی را نسبت دهد که آن را نگفتم، جایگاهش را برای آتش آماده نماید).

نکته قابل ذکر و مهم این است که من خود را در اصل ملتزم به هیچ یک از مذاهب اربعه راجع و پیروی شده، نکرده‌ام و «در این زمینه» مسلک اهل حدیث را پیموده‌ام؛ راه کسانی که هر چیزی را که از پیامبر ﷺ از حدیث ثابت شده، اخذ کرده‌اند و بدین خاطر مذهب و راه آنان از مذاهب دیگر قوی‌تر است، بگونه‌ای که منصفانه هر مذهبی بدان شهادت داده‌اند، از جمله آنان علامه ابوالحسنات لکنوی حنفی است که گفته است: «چگونه آنان مردودند در حالیکه آنان وارثان به حق پیامبر ﷺ، و جانشینان بر صدق شریعتش هستند، خداوند ما را از

زمره آنان محشور فرماید و ما را بر محبت و راه و روش آنان بمیراند».

و امام احمد بن حنبل - خداوند او را رحمت فرماید - گفته است:

دين النبي محمد أخبار نعم العطيّة للفتى آثارُ

لا ترغبين عن الحديث وآله فالرأي ليل والحديث نهار

وَلَرَبِّهَا جَهْلُ الْفَتَى أَثْرُ الْهَدَى وَالشَّمْسُ بَاذِعَةٌ لَهَا أَنْوَارُ

۱- دين پیامبر محمد ﷺ حدیث است، احادیث و آثار پیامبر ﷺ

خوب هدیه‌ایست برای جوانمردان.

۲- از حدیث و پیروانش پرهیز مکن؛ چرا که رأی و نظر همانند

شب است و حدیث همانند روز.

۳- چه بسا جهل شخصی نسبت به تأثیر سنت نبوی همانند

خورشید تابانی است که نورافشانی می‌کند (ولی باز اشخاصی

با این وجود آن را نمی‌بینند).

دمشق ۲۶ صفر ۱۳۹۲

محمد ناصرالدین آلبانی

***

۱- رو به قبله کردن

- ای مسلمان! هرگاه برای نماز برخاستی، در هر جا که هستی، در نمازهای فرض و سنّت بسوی کعبه روی آور، و رو کردن بسوی قبله رکنی از ارکان نماز است که بدون بجای آوردن این رکن نماز درست نخواهد بود.
- ولی در میدان جنگ و ترس، رو به قبله نمودن ساقط می‌گردد.
- همچنین (رو کردن به قبله) از کسی که توانایی آن را نداشته باشد مثل: بیمار، و کسی که سوار بر کشتی، ماشین و یا هواپیما است و بیم آن می‌رود که وقت نمازش فوت گردد، ساقط می‌شود.
- و کسی که سوار و مسافر در ماشین بود و نماز نفل یا وتر می‌خواند رو به قبله ایستادن از وی ساقط می‌گردد. ولی هنگام تکییر اول رو به قبله نماید مستحب است، سپس به هر سمتی که مسیرش هست، برود بلا مانع است.
- و هر کسی که کعبه (بیت الله) را می‌بیند بر وی واجب است که بسوی آن رخ نماید و اما اگر کعبه را نمی‌بیند رو کردن به جهت آن کافی است.

حکم اشتباه در نماز خواندن بطرف غیر قبله

- اگر کسی به علت ابری بودن هوا یا علت دیگری بعد از تلاش و جستجو به سمت غیر قبله نماز خواند، نمازش درست است، و بر وی اعاده لازم نیست.
- اگر کسی در حال نماز خواندن اشتباه کرده بود و شخصی که به وی اعتماد دارد، آمد و او را از جهت قبله آگاه ساخت در این صورت بر وی لازم است که بی‌تردید به سمت قبله روی نماید، و نمازش درست است.

۲- برپا ایستادن

بر نمازگزار واجب است که ایستاده نماز بخواند، زیرا قیام رکن نماز است مگر برای افراد زیر:

- کسی که نماز خوف در حالت جنگ می‌خواند، برای وی جایز است سواره نماز بخواند.
- بیماری که توانایی ایستادن ندارد، در صورتیکه توانایی نشستن دارد، نشسته نماز بخواند و اگر نه بر پهلو خوابیده نماز بخواند.
- کسی که نماز نفل (سنت) می‌خواند، برایش جایز است که سواره نماز بخواند، همچنین می‌تواند نشسته نماز بخواند، با اشاره سر، رکوع و سجده نماید، چنانچه بیمار هم همینطور نماز می‌خواند، البته در اشاره سجده، سرش را بیشتر از اشاره رکوعش پایین آورد.

- برای شخصی که نشسته نماز می‌خواند جایز نیست که چیزی بر روی زمین بگذارد و بر آن سجده کند، بلکه اشارهٔ سجده‌اش را پایین‌تر از اشارهٔ رکوعش قرار دهد چنانچه ذکر شد. و این هنگامی است که نتواند مستقیماً پیشانی خود را بر زمین بگذارد.

نماز خواندن در کشتی و هواپیما

- خواندن نماز فرض در کشتی و همچنین در هواپیما جایز است.
- اگر از افتادن بیم داشته باشد، می‌تواند در کشتی و هواپیما نشسته نماز بخواند.
- برای نمازگزار جایز است که به علت پیری یا ضعف بدنش در هنگام قیام بر ستون یا چوبدستی (عصا) تکیه دهد.

جمع نمودن میان ایستادن و نشستن

- انسان می‌تواند نماز شب (تهجد) را ایستاده یا نشسته بخواند، و یا میان ایستادن و نشستن جمع نماید، بدینصورت که نماز را نشسته آغاز کند، مقداری بخواند و اندکی قبل از رکوع بلند شود و چند آیه‌ای ایستاده بخواند. و بعد از آن رکوع و سجده نماید، سپس در رکعت دوم همین طور عمل کند.
- هرگاه نشسته نماز خواند چهار زانو بنشیند، یا هر طوری که برایش راحت باشد.

نماز خواند با کفش

- پای برهنه و همچنین با کفش نماز خواندن جایز است.
- بهتر اینست که هر طور برایش میسر شد، گاهی بدون کفش و گاهی با کفش نماز بخواند، و خود را برای پوشیدن و بیرون کردن کفش در نماز به سختی نیاندازد، بلکه اگر پای برهنه باشد، با پای برهنه نماز بخواند، و اگر کفش پوشیده باشد، با کفش نماز بخواند، مگر اینکه مانعی وجود داشته باشد.
- اگر کفشهایش را بیرون آورد نباید در سمت راستش بگذارد، در صورتی که سمت چپش شخص نمازگزار نباشد در سمت چپ خود بگذارد، وگرنه آن را بین پاهایش^(۱) بگذارد، این دستور و فرمان از پیامبر ﷺ به صحت رسیده است.

نماز خواندن بر منبر

- برای آموزش مردم جایز است که امام بر مکانی بلند همچون منبر بایستد و نماز بخواند، پس بر آن تکبیر گوید، قرائت کند، و رکوع نماید، و در حالی که به عقب برگردد پایین بیاید تا اینکه بتواند بر زمین (در کنار منبر) سجده نماید. آنگاه به جای خودش برگردد و در رکعت دومی نیز همان کارهایی را انجام بدهد که در رکعت اولی انجام داد.

۱- در این مسأله اشاره لطیفی است به اینکه کفشهایش را جلوی خود نگذارد، و این ادبی است که بیشتر نمازگزاران نسبت به آن بی‌توجهی می‌کنند و چه بسا مشاهده می‌کنیم که بسوی کفشهایشان نماز می‌گذارند!

نماز خواندن به سوی ستره^(۱) و نزدیک شدن به آن واجب است

نماز خواندن به طرف ستره واجب است، در مسأله ستره مسجد و غیر مسجد و بزرگ و کوچک بودن مسجد تفاوتی نمی‌کند؛ زیرا رسول الله ﷺ می‌فرماید: «لَا تَصَلِّ إِلَّا إِلَى سِتْرَةٍ وَلَا تَدْعُ أَحَدًا يَمْرُبِينَ يَدِيكَ، فَإِنَّ أَبِي فَلَتَقَاتِلَهُ فَإِنَّ مَعَهُ الْقَرِينَ» عمومیت دارد.

یعنی؛ فقط بسوی ستره نماز بخوان، و هرگز نگذار کسی از جلویت عبور کند، پس اگر کسی اصرار ورزید با وی گلاویز شو (بجنگ)؛ زیرا شیطان همراه وی است.

• نزدیک شدن به ستره واجب است؛ زیرا رسول اکرم ﷺ به آن امر نموده است.

• فاصله جایی که پیامبر ﷺ سجده می‌نمود تا دیواری که بطرف آن نماز می‌خواند به اندازه عبور یک گوسفند بود. پس کسی که اینچنین عمل نماید به آن واجب عمل نموده است^(۲).

طول ستره

واجب است ستره به اندازه یک یا دو وجب از زمین بلند باشد؛

۱- چیزی که نمازگزار در جلو خودش قرار می‌دهد تا کسی از سجده‌گاهش عبور نکند.

۲- بنابراین آنچه مردم در تمام مساجدی که دیده‌ام در سوریه و غیره انجام می‌دهند، بطوریکه به دور از دیوار و وسط مسجد نماز می‌خوانند، چیزی جز غفلت از این دستور و فعل پیامبر ﷺ نیست.

زیرا رسول الله ﷺ فرموده است: «إِذَا وَضَعَ أَحَدُكُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ مِثْلَ مَوْخِرَةِ الرَّحْلِ^(۱) فَلْيُصَلِّ وَلَا يَبَالِي مَنْ مَرَّ مِنْ وَرَاءِ ذَلِكَ».

هرگاه یکی از شما جلوی خودش چیزی مانند آخر پالان شتر گذاشت، آنگاه نماز بخواند، و پشت آن اگر کسی عبور نمود، هیچ اشکالی ندارد.

- مستقیم در برابر ستره قرار گیرد؛ زیرا ظاهر دستور نماز بسوی ستره همین را می‌رساند، اما اینکه مقداری سمت چپ یا راست ستره قرار گیرد بطوری که مستقیم و برابرش نباشد، به ثبوت نرسیده است.
- نماز خواندن بسوی درخت و ستون، و عصا و هر چیزی مانند آن که در زمین نصب شده باشد، جایز است.
- همچنین اگر فرد بسوی همسرش که بر تخت خوابیده در حالی که زیر لحاف است، نماز بخواند، اشکالی ندارد، و همچنین نماز خواندن بسوی حیوان اگر چه شتر باشد، درست است.

نماز خواندن بسوی قبر (گور) حرام است

نماز خواندن بسوی قبر مطلقاً جایز نیست، فرقی نمی‌کند که قبر پیامبران (علیهم السلام) باشد، یا قبر دیگران.

۱- آن چوبی است که در آخر پالان شتر است، و رحل (پالان) برای شتر مانند زین برای اسب می‌باشد. و حدیث اشاره به این دارد که خط کشیدن روی زمین کافی نیست، و حدیثی که در این زمینه روایت شده ضعیف می‌باشد.

عبور کردن از جلوی نمازگزار حرام است، اگر چه در مسجد الحرام باشد

هرگاه جلوی نمازگزار ستره وجود داشته باشد، عبور کردن از میان وی و ستره‌اش جایز نیست، در این مورد مسجد الحرام و مساجد دیگر با هم فرقی نمی‌کنند. زیرا سخن پیامبر ﷺ: «کسی که از جلوی نمازگزار عبور می‌کند اگر می‌دانست چه گناهی بر وی می‌باشد، هر آئینه چهل (چهل روز یا سال ...) می‌ایستاد برایش بهتر بود از اینکه از جلوی عبور کند»^(۱)، شامل همه مساجد می‌شود.

بر نمازگزار واجب است که نگذارد کسی در جلوی عبور کند، اگر چه در مسجد الحرام باشد

• برای کسی که بسوی ستره نماز می‌خواند، جایز نیست بگذارد کسی از جلوی عبور کند، بخاطر حدیث سابق: «... هرگز نگذار کسی از جلوی عبور کند...».

و فرمان پیامبر ﷺ: «هرگاه یکی از شما بسوی چیزی (ستره‌ای) نماز خواند و کسی خواست از جلوی عبور کند، باید با زدن به سینه‌اش او را منع نماید، و تا می‌تواند او را برگرداند. و در روایتی آمده: «دوبار او را منع نماید». پس اگر آن شخص خودداری نکرد در اینصورت با وی بجنگد؛ زیرا که او شیطان است».

۱- اما حدیث نماز پیامبر ﷺ در کنار مطاف بدون ستره در حالی که مردم در جلوی عبور می‌کردند، صحیح نیست. ضمناً در آن ذکر نیست که مردم از میان ایشان و محل سجده‌اش عبور می‌کردند.

جلو رفتن برای مانع شدن از عبور

- برای جلوگیری از عبور غیر مکلف مانند حیوان (چارپا)، یا کودک از جلوی نمازش، جایز است که یک قدم یا بیشتر به جلو برود، تا اینکه از پشت سر وی عبور کند.

آنچه نماز را قطع می‌نماید

- اهمیت ستره در نماز برای شخصی که بسوی آن نماز می‌خواند در اینست که از فاسد شدن نماز وی در صورتیکه از جلوی عبور شود، جلوگیری می‌کند، بر خلاف کسی که ستره نگذاشته است، که در این صورت اگر جلوی زنی بالغ، و همچنین الاغ یا سگی سیاه عبور کند نمازش قطع (باطل) می‌شود.

***

۳- نیت

- بر نمازگزار لازم است آن نمازی را که برای آن برخاسته نیت نماید، و با قلبش آن را معین کند. به عنوان مثال: فرض ظهر یا عصر یا سنت ظهر یا سنت عصر. در واقع نیت شرط یا رکن می‌باشد، و اما تلفظ نمودن نیت با زبان بدعت و مخالف سنت است، و هیچ یک از ائمه چهارگانه این را نگفته‌اند.

۴- تکبيرة الإحرام «تحریمه»

پس با گفتن: «الله اکبر» که رکن است، نماز را آغاز نماید؛ زیرا که رسول الله ﷺ فرمود: «پاکیزگی و طهارت کلید نماز است، و تکبیر سبب تحریم آن، و سلام سبب تحلیل آن است»^(۱).

- در تمام نمازها با صدای بلند تکبیر نگوید مگر اینکه امام باشد.
- هرگاه نیاز باشد مثل بیمار بودن امام، و آهسته بودن صدایش، یا بسیار بودن جماعت نمازگزاران، جایز است که مؤذن تکبیر امام را به مردم برساند.
- پیرو تکبیر نگوید مگر بعد از اینکه تکبیر امام تمام و کامل شود.

بلند کردن دستها و چگونگی آن

همزمان با تکبیر، یا قبل از آن، و یا بعد از آن، دستهایش را بلند نماید، همه اینها در سنت به ثبوت رسیده است.

- در حالی که انگشتان کشیده شده، دستهایش را بلند کند.
- دو کف دستش را برابر شانه‌هایش قرار دهد، و گاهی در بلند نمودن دستها مبالغه نماید بطوریکه نزدیک گوشه‌هایش برساند^(۲).

۱- یعنی: تحریم آن افعالی که خداوند حرام گردانده و همچنین تحلیل آن، یعنی: تحلیل آن چه که در بیرون از نماز حلال گردانده است. و مقصود از تحریم و تحلیل: محرم (حرام شده) و محلل (حلال شده) می‌باشد.

۲- اما با انگشتان ابهام نرمه‌گوش را دست زدن و گرفتن، در سنت هیچ اصلی ندارد، بلکه نزد من این کار ریشه در وسوسه دارد.

دست بستن و چگونگی آن

- بعد از تکبیر دست راستش را بر دست چپ بگذارد، و این از سنت پیامبران علیهم السلام می باشد و رسول الله صلی الله علیه و آله یارانش را به آن امر نموده است، پس باز گذاشتن آن جایز نیست.
- دست راستش را بر پشت کف چپش و بر مچ آن بگذارد.
- گاهی با دست راست، دست چپ را بگیرد ^(۱).

جای گذاشتن

- دستهایش را فقط روی سینه اش بگذارد و در این مورد زن و مرد یکسان می باشند ^(۲).
- گذاشتن دست راست بر پهلو جایز نیست.

خشوع و نگاه کردن به جای سجده

- بر نمازگذار لازم است که در نمازش خشوع و فروتنی نماید، و از نقش و نگارها و هر آنچه که او را از نماز بخود مشغول می سازد، اجتناب و دوری کند و هنگام حاضر شدن غذایی که اشتهای خوردن آن را دارد، و همچنین هنگامی که ادرار و مدفوع به وی فشار آورده است (احتیاج به دستشویی رفتن دارد) نباید در این

۱- اما جمع کردن میان گذاشتن دست و گرفتن بطور همزمان که بعضی از متأخرین آن را پسندیده اند در سنت اصلی ندارد.

۲- دست را بر غیر سینه گذاشتن یا ضعیف است و یا اصلی ندارد.

حال نماز بخواند.

- در حالت قیام به سجده گاهش نگاه کند.
- نباید گردن یا سینه به چپ و راستش حرکت کند؛ زیرا این نوعی دزدی است که شیطان از نماز بنده می‌رباید.
- همینطور بلند کردن چشم بسوی آسمان جایز نیست.

دعای استفتاح

- سپس قرائت را با برخی از دعاهای ثابت شده از رسول الله ﷺ آغاز نماید، و دعاهای استفتاح بسیارند که مشهورترین آنها: «سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالى جدك، ولا إله غيرك»^(۱)، می‌باشد.

سفارش رسول الله ﷺ به خواندن دعای استفتاح به ثبوت رسیده است، در نتیجه شایسته است که همیشه آن را بخواند^(۲).

۱- پروردگارا تو را به پاکی یاد می‌کنم و تو را ستایش می‌گویم، و با برکت است نام تو، و بلندمرتبه است بزرگواری تو، و بجز تو معبودی بحق نیست.

۲- کسانی که مایلند بر بقیه ادعیه استفتاح اطلاع یابند به کتاب «صفة الصلاة» (ص ۷۲-۷۳) چاپ دهم یا یازدهم، و ترجمه فارسی آن از انتشارات حرمین - زاهدان، مراجعه نمایند.

۵- قرائت

- سپس واجب است که به خدا پناه ببرد «أعوذ بالله» بگوید و ترک آن گناه محسوب می‌شود.
- سنت است که گاهی: «أعوذ بالله من الشيطان الرجيم، من همزه و نفعه و نفعته» بگوید. و نفت در اینجا بمعنای شعر مذموم می‌باشد.
- گاهی نیز: «أعوذ بالله السميع العليم، من الشيطان الرجيم» بگوید.
- آنگاه در نمازهای جهری و سری (نهفته)، با صدای آهسته «بسم الله الرحمن الرحيم» بگوید.

خواندن فاتحه

- سپس سوره فاتحه را کاملاً بخواند و «بسم الله الرحمن الرحيم» نیز جزء آن است. باید دانست که خواندن فاتحه رکن نماز است و بدون آن نماز صحیح نمی‌شود، پس حفظ نمودن آن برای کسانی که زبانشان عربی نیست واجب است.
- کسی که توانایی حفظ فاتحه را ندارد، کافی است که بگوید: «سبحان الله، والحمد لله، ولا إله إلا الله، الله أكبر، ولا حول ولا قوة إلا بالله».
- سنت است که آن را آیه آیه بخواند، یعنی بر آخر هر آیه ای توقف

کند، به این صورت که: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ بگوید سپس وقف کند، آنگاه بگوید: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ سپس وقف نماید، آنگاه بگوید: ﴿الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ سپس وقف کند، آنگاه بگوید: ﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ سپس وقف کند، و تا آخر اینچنین بخواند.

تمام قرائت پیامبر ﷺ اینچنین بود، و بر هر آیه‌ای وقف می‌نمود، و آن را با آیه بعدی وصل نمی‌نمود، گرچه از نظر معنا به آن وابسته باشد.

- و «مالک»، «مَلِكِ» خواندن هر دو جایز می‌باشد.

خواندن سوره فاتحه برای مقتدی (پیرو)

بر مقتدی واجب است که در نمازهای سری پشت سر امام سوره فاتحه را بخواند، و همچنین در نمازهای جهری در صورتی که قرائت امام را نشنود، یا اگر امام بعد از خواندن آن سکوت نمود بطوری که مقتدی بتواند سوره فاتحه را بخواند، اگر چه این سکوت در سنت به نظر ما ثابت نیست^(۱).

بعد از فاتحه خواندن

- سنت است که بعد از خواندن سوره فاتحه در دو رکعت اولی یک

۱- در کتاب سلسله احادیث ضعیفه (شماره ۵۴۶ و ۵۴۷) مستند کسانی که به آن قائل هستند و پاسخ به آنها را ذکر نموده‌ام.

- سوره، یا چند آیه بخواند، همچنین در نماز جنازه.
- گاهی بعد از فاتحه قرائت چند آیه را طولانی نماید، و گاهی هم بخاطر مشکلاتی چون سفر، سرفه، بیماری، یا گریه کودک قرائت را کوتاه نماید.
  - قرائت قرآن در نماز چند صورت دارد: مثلاً: قرائت در نماز صبح طولانی‌تر از بقیه‌ی نمازهای پنجگانه است، و به ترتیب بعد از آن نماز ظهر، نماز عصر، عشاء، و در پایان نماز مغرب در غالب اوقات.
  - قرائت در نماز شب از قرائت همه نمازها طولانی‌تر است.
  - در سنت معلوم است که قرائت رکعت اول طولانی‌تر از قرائت رکعت دوم می‌باشد.
  - و قرائت در دو رکعت آخر به اندازه نصف قرائت در دو رکعت اول کوتاه‌تر نماید^(۱).

در هر رکعت فاتحه خواندن

- خواندن فاتحه در هر رکعت واجب است.
- همچنین سنت است که احياناً در دو رکعت آخر چیزی غیر از فاتحه بخواند.
- برای امام جایز نیست بیشتر از آن مقداری که در سنت وارد شده،

۱- تفصیل این مسأله را می‌توانید در کتاب «صفة الصلاة» (ص ۸۳) چاپ یازدهم بخوانید، همچنین به نسخه فارسی آن در سایت عقیده www.aqeedeh.com مراجعه کنید.

نماز را طولانی نماید؛ زیرا با اینکار برای کسانی که پشت سر وی هستند کار را دشوار می‌نماید، شاید مرد بزرگسالی یا بیماری، یا زنی که کودک شیرخوار دارد و یا شخصی که کاری ضروری دارد پشت سرش باشد.

بلند و آهسته خواندن

- خواندن فاتحه و برخی از آیات قرآن را در نماز صبح، جمعه، نماز عید، استسقاء (طلب باران)، کسوف (ماه گرفتگی) و دو رکعت اول از نماز مغرب و عشاء با صدای بلند بخواند.
- امّا در نماز ظهر، عصر، رکعت سوم نماز مغرب و دو رکعت آخر نماز عشاء با صدای آهسته بخواند.
- برای امام جایز است که گاهی در نمازهای سری آیه‌ای بلند بخواند و پیروان آن را بشنوند.
- امّا نماز شب و وتر را گاهی آهسته، و گاهی با صدای بلند بخواند، و در بلند نمودن آواز اعتدال را رعایت نماید.

خواندن قرآن با ترتیل (تجوید)

- سنّت است که قرآن را با تجوید و ترتیل بخواند، نه یک نفس و با عجله، بلکه طوری بخواند که همه حروف آشکار شود، و صدایش به قرائت قرآن زینت بخشد، و با نوای خوب طبق آن احکامی که نزد اهل علم به تجوید معروف است، تلاوت نماید، نه با نواهای اختراعی و قوانین موسیقی معروف.

یادآوری به امام

- هرگاه قرائت برای امام دشوار گردد یا در اشتباه افتد، برای مأموم جایز است که امام را یادآوری کند.

۶- رکوع

- پس هنگامی که از قرائت فارغ شود، به اندازه‌ای که به نفسش برگردد، سکوت نماید.
- سپس همچنانکه در تکبیرة الإحرام ذکر شد دستهایش را بلند کند.
- و تکبیر بگوید، و این تکبیر واجب است.
- آنگاه رکوع نماید، به اندازه‌ای که مفضل‌هایش استقرار پیدا کند، و هر عضوی بجای خودش برگردد، و این رکن است.

چگونگی رکوع

- دستهایش را بر زانوهایش گذاشته، و زانوهایش را محکم بگیرد، و انگشتانش را باز بگذارد، اینها همه واجب است.
- و پشت خود را پهن و دراز نماید - بطوری که اگر بر پشتش آب ریخته شود آنجا بماند - و این واجب می‌باشد.
- و سرش را پائین و یا بالا نگیرد، بلکه برابر با پشتش قرار دهد.
- دو آرنجش را از پهلویش دور نگه دارد.

- و در رکوعش سه مرتبه یا بیشتر، «سبحان ربی العظیم»^(۱) بگوید.

برابر و یکسان قرار دادن ارکان با هم

- یکسان قرار دادن ارکان در طولانی بودن، سنت است. پس رکوعش، و بلند شدنش بعد از رکوع، و سجودش، و نشستنش بین دو سجده، از نظر طولانی بودن باید یکسان باشند.
- قرآن خواندن در رکوع یا در سجده جایز نیست.

راست شدن (اعتدال) از رکوع

- سپس پشت خود را از حالت رکوع بلند کند، و این رکن است.
- در اثنای اعتدال (راست شدن) «سمع الله لمن حمده» بگوید. و این واجب است.
- به کیفیت‌هایی که گذشت، دست‌هایش را در اعتدال بلند نماید.
- سپس معتدل و مطمئن بایستد تا اینکه هر استخوانی جای خودش را بگیرد، و این رکن است.
- و در این حالت «ربنا ولك الحمد»^(۲) بگوید، و گفتن آن بر هر

۱- اذکار دیگری برای گفتن در رکوع نیز وارد شده، برخی از آنها طولانی و برخی متوسط و برخی دیگر کوتاه می‌باشند، به صفة صلاة النبی ﷺ ص ۱۱۳ چاپ یازدهم، و ترجمه فارسی آن در سایت عقیده مراجعه شود.

۱- اذکار دیگری نیز هست که در این رکن گفته میشود، به صفة صلاة النبی ﷺ (ص: ۱۱۶) چاپ یازدهم مراجعه نمایید.

نمازگزاری واجب است، اگر چه پشت سر امام هم باشد^(۱)؛ زیرا که این ورد مخصوص قیام است، اَمَّا «سمع الله لمن حمده» ورد اعتدال می‌باشد.

- این قیام و رکوع را به یک اندازه طولانی نماید، همچنانکه گذشت.

۷- سجود

سجده کردن بر زمین

- سپس «الله اکبر» بگوید و این واجب است.
- گاهی دستهایش را بلند نماید.

بر دستها به زمین رفتن

- سپس برای سجده کردن بر دستهایش به زمین رود، و آن را قبل از زانوهایش بر زمین بگذارد؛ چون رسول الله ﷺ چنین امر نموده، و همچنین از عمل آنحضرت ﷺ ثابت می‌باشد، و ایشان ﷺ نمازگزاران را از زانو زدن مانند شتر نهی کرده است، و شتر بر دو زانوئی که در دستهایش است، زانو می‌زند.
- پس هنگامی که سجده کرد، - و این رکنی از رکنهای نماز است - بر دو کف دستش تکیه نماید و آنها را باز کند.

۲- در این قیام چون دست بستن وارد نشده است، مشروع نیست، جهت توضیح بیشتر به اصل کتاب صفة صلاة النبى ﷺ در سایت عقیده مراجعه نمایید.

- انگشتانش را به هم بچسباند.
- آنها را به سوی قبله بگذارد.
- دو کفهایش را برابر شانهایش قرار دهد.
- گاهی برابر گوشهایش بگذارد.
- واجب است که ساعدش را از زمین بلند کند، و آنطور که سگ دستهایش بر زمین می‌گذارد بر زمین نگذارد.
- بینی و پیشانی‌اش را محکم روی زمین بگذارد، و این از ارکان نماز است.
- همچنین زانوهایش را محکم روی زمین بگذارد.
- همچنین سر انگشتان پاهایش را محکم بر زمین بگذارد.
- پاهایش را راست و ایستاده بگیرد، همهٔ اینها واجب است.
- سر انگشتان پاهایش را به سمت قبله قرار دهد.
- و عقب (پاشنه) پاهایش را به هم نزدیک کند و بچسباند.

اعتدال (آرام گرفتن) در سجده

- بر نمازگزار واجب است که در سجده‌اش اعتدال داشته باشد، به این معنا که بر تمام اعضای سجده‌اش بطور مساوی و یکسان تکیه کند، و اعضای سجده عبارتند از: پیشانی و بینی، و دو کف دست، و دو زانو، و سر انگشتان دو پا.
- اگر کسی به این کیفیت در سجده‌اش اعتدال را رعایت نمود،

- همانا بطور یقین اطمینان و آرام گرفته است، و همچنین اطمینان و آرام گرفتن در سجده از ارکان نماز است.
- در سجده‌اش سه بار یا بیشتر: «سبحان ربی الأعلى»^(۱) بگوید.
  - و مستحب است که در سجده بسیار دعا کند؛ زیرا که امید اجابت است.
  - همچنانکه گذشت سجده‌اش را به اندازه رکوعش طولانی نماید.
  - سجده بر زمین، و همچنین بر چیزهایی مانند: لباس، فرش، حصیر، و مانند اینها، که بین زمین و پیشانی، مانع باشند جایز است.
  - در سجده خواندن قرآن جایز نیست.

افتراش و نشستن میان دو سجده

- سپس با گفتن «الله أكبر» سرش را بلند کند، و این واجب است.
- در بعضی اوقات دستهایش بلند نماید.
- آنگاه مطمئن و آرام بنشیند تا اینکه هر استخوانی در جای خودش قرار گیرد، و این از ارکان نماز است.
- و پای چپش را بگستراند (پهن کند) سپس بر آن بنشیند، و این واجب است.

۱- و اذکار دیگری نیز وجود دارد که برای اطلاع از آنها می‌توانید به صفة صلاة

النبی ﷺ (ص ۲۷) چاپ عربی، و ترجمه فارسی آن در سایت عقیده مراجعه

- و پای راستش را ایستاده نگه دارد.
- و انگشتانش را بسوی قبله نگه دارد.
- و گاهی نشستن به صورت اقعاء^(۱) جایز است، و اقعاء بمعنای این است که بر پاشنه و سینه قدمهایش بنشیند.
- و در این جلسه: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وارحمي، واجبرني، وارفعني، وعافني، وارزقني» بگوید.
- و اگر خواست: «رب اغفر لي، رب اغفر لي» بگوید.
- و این جلسه را تقریباً به اندازه سجده‌اش طولانی نماید.

سجده دوم

- سپس «الله أكبر» بگوید، و این واجب است. و بعضی اوقات با این تکبیر دستهایش را بلند نماید.
- و سجده دوم را انجام دهد، و این سجده نیز از ارکان نماز است.
- و کارهایی را که در سجده اول انجام داد، در این سجده نیز انجام دهد.

جلسه استراحت

- سپس وقتی که سرش را از سجده دوم بلند نمود، و خواست برای

۱- اقعاء: این است که دو پای خویش را بر زمین نهاده بطوری که بدن او روی کف پاهای او قرار گیرد.

رکعت دوم بلند شود، تکبیر بگویند، و این تکبیر واجب است.

- و گاهی دستهایش را بلند کند.
- و چند لحظه معتدل و آرام بر پای چپش بنشیند، تا اینکه هر استخوانی به جای خودش برگردد.

رکعت دوم

- سپس با دستهای مشت کرده همانطور که شخص خمیر کننده مشت می‌کند، بر زمین تکیه کند، و برای رکعت دوم برخیزد، و این رکعت دوم از ارکان نماز است.
- و همان کارهایی که در رکعت اول انجام داد در رکعت دوم نیز انجام دهد.
- دعاء استفتاح را در رکعت دوم نخواند.
- رکعت دوم را از رکعت اول کمی کوتاهتر کند.

نشستن برای تشهد

- پس از اینکه از رکعت دوم فارغ شد، برای تشهد بنشیند، و این واجب است.
- و به حالت افتراش، بنشیند چنانچه در جلسه (نشستن) میان دو سجده گذشت.
- اما در تشهد جایز نیست که بصورت اقعاء بنشیند.

- و کف دست راستش را بر ران و زانوی راست، بگذارد، و آخر آرنج راستش را بر رانش بگذارد، و از آن دور ننماید.
- و کف دست چپش را بر ران و زانوی چپش بگستراند.
- و جایز نیست بر دستش تکیه زده و بنشیند، مخصوصاً بر دست چپ.

حرکت دادن انگشت، و نگاه بسوی آن

- گاهی همه انگشتان دست راستش را مثنی کند، و انگشت ابهام را بر انگشت وسطی بگذارد.
- گاهی انگشت ابهام را با وسطی حلقه نماید.
- با انگشت سبّابه (شهاده) بسوی قبله اشاره کند.
- و به انگشتش نگاه کند.
- و از اول تشهّد تا آخرش آن را حرکت دهد و با آن دعا نماید.
- و با انگشت دست چپش اشاره نکند.
- و همه اینهایی که گفته شد در هر تشهّد انجام دهد.

لفظ تشهّد و دعا خواندن بعد از آن

- تشهّد واجب است، و اگر فراموش نمود سجده سهو بجای آورد.
- تشهّد را آهسته بخواند.
- و لفظ آن: «التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيَّ»

النبي^(۱) وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ،
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ» می باشد.

و بعد از آن بر پیامبر ﷺ درود بفرستد، و چنین بگوید: «اللَّهُمَّ صَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ
حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ
وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ»^(۲).

و اگر خواستی که مختصر بخوانی، بگو: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ،
وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ عَلَى
إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

- سپس از دعاهای وارد شده هر دعایی که مورد پسند وی است،
انتخاب نموده و در این تشهد، با آن دعاها خداوند را بخواند.

رکعت سوم و چهارم

- سپس تکبیر بگوید، و این تکبیر واجب است، و سنت این چنین
است که در حالی که هنوز نشسته است تکبیر بگوید.

۱- و این لفظ (یعنی: علی النبی) بعد از وفات پیامبر ﷺ مشروع و جایز است؛ زیرا
این لفظ در تشهد ابن مسعود و عائشه و ابن زبیر و ابن عباس رضی الله عنهم به ثبوت
رسیده است، و کسی که خواهان تفصیل این مسأله است به کتاب صفة صلاة
النبی عربی (ص ۱۴۲) و ترجمه فارسی آن در سایت عقیده مراجعه نماید.

۲- در کتابم الفاظ ثابت دیگر تشهد وجود دارد، و آنچه در اینجا ذکر کرده‌ام
صحیح‌ترین آنها می باشد.

- و گاهی دستهایش را بلند کند.
- سپس برای رکعت سوم بلند شود، و این رکعت مانند رکعت بعدی (چهارمی) رکن نماز است.
- و هنگام برخاستن برای رکعت چهارم همین کارها را انجام می‌دهد.
- مگر قبل از اینکه برای رکعت چهارم بلند شود، آرام و معتدل بر پای چپ بنشیند (جلسه استراحت) تا اینکه هر استخوانی بجای خودش برگردد.
- آنگاه با تکیه کردن بر دستهایش بلند شود، همچنانکه در برخاستن به رکعت دوم انجام داد.
- سپس در هر یک از رکعت سوم و چهارم واجب است سوره فاتحه را بخواند.
- و گاهی یک آیه یا بیشتر بعد از فاتحه بخواند.

قنوت

قنوت نازل

- برای نمازگزار سنت است بخاطر مصیبتی که بر مسلمانان وارد شده قنوت بخواند و برای آنها دعا نماید.
- و جای خواندن قنوت بعد از برخاستن از رکوع و گفتن «ربنا لک الحمد» می‌باشد.

- دعای مخصوصی ندارد، بلکه دعاهایی را که با آن مشکل و مصیبت مناسبت دارد بخواند.
- و در این دعای قنوت دستهایش را بلند می‌کند.
- و اگر امام است دعای قنوت را با صدای بلند بخواند.
- و کسانی که مأوم هستند آمین بگویند.
- و هنگامیکه از دعا فارغ شد تکبیر گفته و سجده نماید.

قنوت وتر و جای خواندن آن

- خواندن دعای قنوت در وتر گاهی اوقات مشروع و جایز است.
- و جای آن قبل از رکوع است، بر خلاف قنوت نازله.
- و در آن این دعا را بخواند: «اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَفِي شَرِّ مَا قَضَيْتَ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ، إِنَّهُ لَا يَدُلُّ مَنْ وَالَيْتَ وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ».
- رسول الله ﷺ این دعا را به اصحابش (رضی الله عنهم) آموزش داد، پس نباید چیزی بر آن افزود، مگر درود و صلوات بر پیامبر ﷺ که بخاطر ثابت بودنش از اصحاب ﷺ جایز است.
- سپس رکوع و دو بار سجده کند، چنانکه گذشت.

تشهد آخر

تشهد آخر، و نشستن به حالت تَوَزُّك^(۱)

- سپس برای تشهد آخر بنشینند، و هر دو تشهد واجب است.
- و کارهایی را که در تشهد اول انجام داد در این تشهد هم انجام دهد.
- بجز اینکه در این تشهد بحالت توَزُّك بنشینند، به این کیفیت که سرین پیش را بر زمین گذاشته، و هر دو قدمش را از یک سمت بیرون بیاورد، و پای چپ را زیر ساق پای راستش قرار دهد.
- و قدم راستش را نصب کند.
- و گاهی پهن کردن آن نیز جایز است.
- و با کف دست چپش زانویش را بگیرد و بر آن تکیه زند.

واجب بودن درود بر پیامبر ﷺ و از چهار چیز پناه خواستن

- بر نمازگزار واجب است در این تشهد بر پیامبر ﷺ درود بفرستد، و ما بعضی از درود را در تشهد اول ذکر نمودیم.
- و همچنین بر نمازگزار واجب است از چهار چیز، به خداوند پناه برد و بگوید: « اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ

۱- متورک به این معنی: طوری دو زانو بنشینند که پشت پای چپ، روی کف پای راست قرار بگیرد.

جَهَنَّمَ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ»^(۱).

دعا نمودن قبل از سلام

- سپس با انتخاب خودش از آن دعاهایی که در کتاب و سنت به ثبوت رسیده است برای خودش دعا نماید. و این دعاها بسیارند و دعاهای خوبی هستند، اما اگر چیزی از این دعاها نمی‌دانست، آنچه برایش میسر است، و در دین و دنیا به وی فایده می‌رساند، دعا کند.

سلام دادن و انواع آن

- سپس بطرف راستش «السلام علیکم ورحمة الله» گوید، و آنقدر صورتش را بچرخاند تا اینکه سفیدی رخسارش دیده شود، و سلام از ارکان نماز است.
- و پس از آن بطرف چپش سلام دهد تا اینکه سفیدی رخسار چپش دیده شود، اگر چه در نماز جنازه باشد.
- امام برای سلام دادن صدای خودش را بلند می‌کند، مگر در نماز

۱- فِتْنَةُ الْمَحْيَا: فتنه‌هایی که در زندگی انسان بر اثر دنیا و شهواتش برای وی اتفاق می‌افتد، و فِتْنَةُ الْمَمَاتِ: عبارت است از فتنه قبر و سؤال دو فرشته، و فتنه مسیح دجال: آن کارهای خارق العاده‌ای که به دستش آشکار می‌شود، و با آن بسیاری از مردم را گمراه می‌سازد، و با ادعای الوهیت او را پیروی می‌نمایند.

جنازه که با صدای آهسته سلام دهد.

• و سلام دادن انواعی دارد:

اول: بطرف راستش: «السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته».

و بطرف چپش: «السلام علیکم رحمة الله»، بگوید.

دوم: مانند سلام اول سلام بگوید بدون اینکه: «وبرکاته» بگوید.

سوم: بطرف راستش: «السلام علیکم ورحمة الله»، و بطرف

چپش: «السلام علیکم» بگوید.

چهارم: روبروی خود یک سلام می‌دهد، و در وقت سلام کمی به

طرف راستش مایل می‌شود.

***

ای برادر مسلمان! این فرصت برایم پیدا شد تا روش نماز

پیامبر ﷺ را مختصر نمایم. کوشش نمودم تا چگونگی نماز را برای

شما نزدیک نمایم تا برای شما واضح و روشن گردیده و در ذهن شما

مجسم گردد و بطوریکه گویا نماز رسول الله ﷺ را در برابر چشمانت

می‌بینی، پس اگر تو چنانچه من نماز پیامبر ﷺ را توصیف نمودم،

نماز بخوانی، امیدوارم خداوند از تو بپذیرد؛ زیرا در اینصورت تو به

قول پیامبر ﷺ: «صلُّوا کما رأیتمونی أصلي»^(۱) جامه عمل پوشیدی.

سپس بعد از اینها بر شما لازم است که اهمیت حضور قلب،

خشوع و فروتنی در نماز را فراموش نکنید؛ زیرا که حضور قلب و

۱- آنگونه که مرا می‌بینید نماز می‌خوانم، نماز بخوانید.

خشوع مقصود بزرگ و اصلی ایستادن بنده در جلوی پروردگارش می‌باشد، و هر اندازه که با خشوع و فروتنی بیشتر نماز بخوانی، و نمازت به چگونگی و کیفیت نماز رسول الله ﷺ نزدیکتر باشد، از آن نتیجه و ثمره‌ای که پروردگاران به آن اشاره نموده: ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ [العنکبوت: ۴۵]^(۱) بیشتر برخوردار خواهی شد.

و در پایان از خداوند بزرگ مسألت دارم که نمازها و بقیه اعمالمان را بپذیرد، و ثواب و پاداش آنها را برای روزی که ملاقاتش می‌نمائیم، ذخیره نماید. ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ﴾^(۸۸) إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ^(۸۹) [الشعراء: ۸۸-۸۹]^(۲).

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

پایان ترجمه ۲۳ رمضان ۱۴۲۰ هـ.ق

۱- همانا نماز، انسان را از کارهای زشت و منکر باز می‌دارد.

۲- روزی که مال و فرزندان به آدمی زاد فائده نمی‌رسانند، مگر کسی که با دلی پاک و خالی از شرک در درگاه الهی حاضر شود.